Z

Jan Zbrzyca

POŁUDNICA

POŁUDNICA

Jan Zbrzyca urodził się 8 kwietnia 1929 roku w Rolbiku. Jest absolwentem polonistyki Uniwersytetu Poznańskiego. Wiersze publikował na łamach „Pomeranii" Jest również współautorem „Modrej struny" antologii poezji kaszubskiej. Tom wierszy „Południca" jest książkowym debiutem poety

Jan Zbrzyca

POŁUDNICA

821.162.1-1 L. Kaszubska

BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Aleksandra Labudy
84 239 BOLSZEWO
ul. Leśna 36
GMINY WEJHEROWO

48188

821.162.1-1

Gdańsk 1976

Zgónu wodë klizekują czołen
Kam sę krëszi cziej lôszczora
Dzegwi na nim czas swoj borowô matinka
Nim zawiortnie męcherzeną skrzidła
Sę zapytôj: chtërno to ju je godzënka
Pierwszô – kwitnie papla
Drëgô – kalmus
Trzecô – przekwitł metuch
Ju nie pitôj wicy..
Kam sę w pisz obrócył

Z UKÔZCI

Piołunowi szork go tacy
Zatacywô lica zómków
Swiatłem obczechlony
Wstôwô czizek ucmulóny
Co na urnach je wëcęti
Ptôcha oczë
Wëszlachowac miałë
Stegnë do Ormuzda
Cemżô
Za procemną stroną zdrzadła
Na riczónie drzewięt
Gniôzda sobie scelą sowë

POSPODLÉ BRZADË

Zôłą sę kalmuse
Kamë dzegwią swoje dzeje
W knopëch spiewach
Jidą czidôkowac
Slôdë zdrzec je
Mutków biôłé osce
Ë skrzinówczi
Lëdzcziëch biôtków
Wëmujkóny lińcuch Smętka
Mestra dzejów
Na rëchołkach wszëtcziëch skleni
Jak cziéj od niewodu putna
Jakbë zdrzucëc tę komudnosc
. . . . . .
Przëtko, przëtko
Rosce na Kaszebach żëtko
Zdrzisz na pólko rżané
Tedë kam na sercu brzadem

POMIÓN CZASÓW

Nóta kaszëbskô sę parłęczi
Nad czerwiónną biôłką
Piestrzeń sę ji skuliwô z pôlca
Rosce dzwoni o zôpol
Cëcho jakbës macziem posôł
Że bë bëło czuc trzôsk chłądów
Cziéj na połë je przełómią
Dwie kropliszczi rosë
Pomión łońszciëch czasów
Deade sę w ce odzywô
Jes w mocë starków
Chtërnëch nie znôłes
Ë nie uzdrzisz

CZASE STOLEMÓW

Kazimierzowi Skwierawskiemu

Może bëłes jinszi udbë
Z jinszëch czasów twoje swiatë,
Ockôł cebie widny parmiń
Skrë Ormuzda – Swiętopołka.

Żdôłes tak jak jinszi,
Be z komudë winsc na wilbón,
Wioldżi wilbón – stolemową stegnę...
Jô stegna bëła, leno bez stolemów.

WESTRZÓD DOCI

Wiedno mie sę mëkce.
Żeto bëłë naju stróně,
Naju tatków rodné gónë.
Tu Trëgława blôsk kolébci

Na nëch górach, w gradłach dzëciëch
Sę zibotôł, chëcze mujkôł,
Smętkowiznę stądka nëkôł –
Përznę dali, përznę dali z Obodrëcji.

Sztôłtné marë, wieszczé duchë,
Choc ich nikt nie rôcził w dóm
Çędziem podskôcałë wiarë płóm
Że jesz nad ubiedrzë ë borësze głuché

Westrzód doci wzyńdze môłmô

BÔŁTOWI SWITK

Scëchô wiater nad okolem
Szôlbę swoję nëkô w tociel
We westrzodku goszczié
Skleni próchno słuńca
Marscy kónik w sodle Bôłtu
Gladę ju zrunćowôł
Biôłorzewny plaskôcz
Pultynami żwoków
W strądë sę warcywô
Pónowajca krëką switku
Wëgariniô jednym dzërdzę
Drëdzim smagłé deszcze
A jesz jinszem
Kople gwiôzd zwierzowëch
Bo zwierzowé z morza żëją

NAD MARIACCIEM

W kamienny pęgwicë
Chtos zachruchlôł
Jedną zbechnął gapę
I więc karna dzëci chowë
Zapôlëłë drzeń wieczora
Na ostrzęgę umurzane ptôchë
Przed zôpartą nocë
Obarkniałim lotem
Niedolepné kreslą koła
Na zgrużdżony skarni nieba

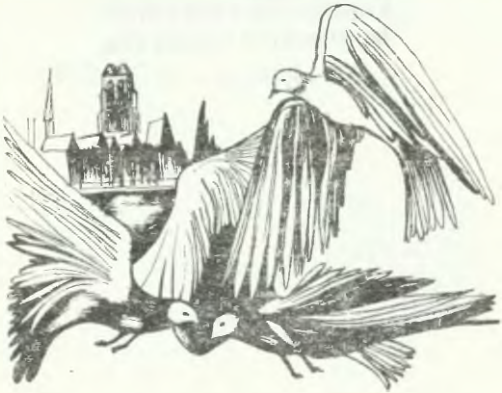

KRIJAMNY MÔL

Wszëternôstko to ju bëło
Znaci ogniszcza
Z Leleków pujną
Knuc je terô
Na matince – krëszce
Szôla sę ziboce
Że potornie cebie?
Czë to wôżnë?
Prôwdë semiona
Wszëternôstcić wzeszłë
Czemuż në téj waji
Snôżëch spozemków mióna
Na zawdë zabôczëc?
Zdrójci jesz mërgocą
Nie zatrôpi smierc cę
Te sę sóm zatrôpisz
Bo żes smuknon wczora
Ciéj gaguści płomię
Widë krijamnëch môlów
Tedë choc dalek do Gwiżdżów
Ti sę sztelują
Inszëch szôlą ciebjeniem
Më nick naju nie wemë
A wdarzą so wszëtko

Za wele wedzą
Ockajają teskniączkę
Szôlińce
Za zdrójkami królewiónką
Gladą ë nórceciem
Z obrôzyka

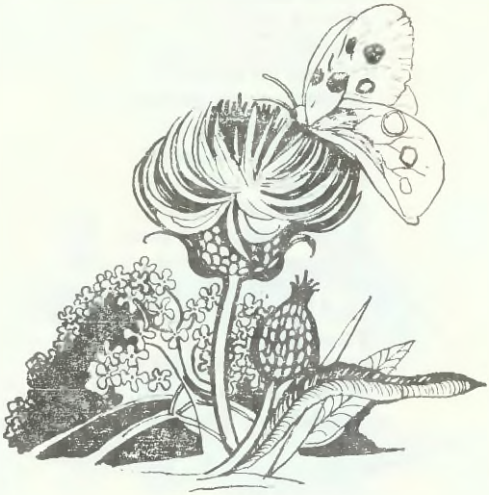

* * *

Szplachce môcejkowı pôchë
Wmikłë w cëchosc nocë
Skoczk na trôwę terô wlôżô
Zarô zagrô bo grac muszi
Weselnici mëszlą, że to dlô nıch
A on dręgo spiewô
Nad krukami z pôchą
Szturk malinci umrze w złoce
Nim je jeseń spiôchnıe

WANOGA

(Zabëtô spiewa ze staoprusciégo môlu)

Cëszko, cëszko berowôł Bożilec
Przez wiżawë ë płachetci.
Nie zadërgła od rantantu
Ani żëtnëch kwiôtków rukoc
Ani welęczóny zdrzebiec.

Potkôł jem na stegnach
Bosciégo Kamneta.
Na rzemienie webrząknęło Słuńce
Czë to klinë, kole kuńsci muni
Miesądz stanął abo Bielón.
Zôs na rantach lecków
Porenkowô gwiôzda, ciéjbë jôlce
Pulô jadra spiku

Przed dwiérkami altci – drzewię
W chutcim Komnet rozgariniô gzeniu.
Ob trzë lata chlichlô Słuńce
Ë w jerkową pażąc sę uskrómniô.

DARÉNK DLÔ SZTÔŁTNIKA

Latos zwidë czerwińca
Na tëkwach malinciëch zwónią.
Wcyg odkôzywają, że naji dzysô
Je tą najwikszą swata omoną.

Ą zwidë – kulôk łońsciégo czasu
Ë naji witra nieodeckłô deja,
Są tym nôjpierwszim urzasem,
Kąsk przëchlasniętym niemową.

Szczerk dochodźi ju do ręców,
Pod sóm kuńc czerwińca,
Gduńsci nacidnął rôz łódkôrz,
Chteren dosc tile lëdzy przëtricôł
Na dwa strądë jedny wodë.
Terô ždac jon na rôczbę Charona.
Miast obola abo ze strzébra dëtka,
(Bo to je równak zgnerskô sërota)

BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Aleksandra Labudy
84-239 BOLSZEWO
ul. Leśna 35
GMINY WEJHEROWO

Wkulnie prost pod ceniô Sztôłtnika,
Ciebë trzë widzałe krewónicie,
Trzë wojnë swojégo żëwota:
Cztërnôsce
Dzewiętnôsce
Trzëdzesce dzewięc.

RZMË PIÔSZNICË

Lelek jedno skrzidło môczô w wodze,
Drëdżié na ubiedze kładze,
Cëcho lôtô cziej szętopérz.
Jego szlachem cygną jinszé ptôchë,
Błotnô koza w łoce seje trôwę.
Urzmëskami
Przëchôdają przez ogniszcze,
Chtërné tu sę żôli w dzéń i ob noc
Całé rédżi jiscebników
Tacié karna tu w tim môlu,
Że do trëmë jich nie kładą
Prosto do zemi.
Gdze jesz wczora bëłë szplachce wrzosów,
Rosnie bisząg za bisządżiem,
Czëc je dzëką spiewę: „*Urgermanisch*"
Od drzewiętów e jaglewiów
Piôszniccziégo boru
Zajazguje pomion smiercë,
Licził strzałë powërzasłi swiôdk
Na Benówku przë seczeniu
Mëslôł: to nie sôren terôz pôdô,
Leno człowiek.

Téj oprzestôł liczëc,
Bo ë chtëż zrechuje klekot"

Idzesz dzysô w gradło „brunëch"
Tez rechujesz jak więc pierwi tamten strzałë
Ieden, drëdżi, trzecy
Krziz grobowi na żôliszczu
Całé rédżi krzików
Pôre modził ë tësące w spiku

STRËSZK

Jesz le dzysô zdrzita strëszka
Witro będze o nim cëczko
W chëczach gdze więc pierwi mieszkôł
Zaostónie po nim mrzeżka
Czaruch pôsôł zwëk czarzeniô
Miętcim wschodem ju nie wzyńdze
Nie wëôckô zôrn ognichë
Be sę skrzëła jak no miesądz młodi
Namieniónë mu je czeczniec

Nie za chutko żgac go na policę
Choc niezglozę przekuliwô cëzyńc
Ë duguje z pławów zmechacónëch
Przińdze deade tacié połnie
Że strëszk zatańcuje szoca kaszubsciégo

STOWARZÓNY

W jedny rédze terô ju posplim
Pod szobranem stowarzony
Na glinisku malinci zôpoli
Karna heretników nieochrzconëch
Kawałuszek torfnikowi szczépë
To je skarniô Letecczíégo Płaczëboga
W olszci korczu – boskô tesknosc
Jeden z drëdziem drobotek pónewka
Wësmukany z gbursciëch papli
Je ciéjbë wierszt nôparti zwiżkôrz
Patrzta lëdze zwiżkôrz sę gurdżi
Pod naji metłim wezdrzeniem
Ostałë mu zmiotci ze swiętich bórików
Ë ognariô na przerębnych górach
Pluszem porosniętich Biesników

POŁUDNICA

Wëżôglónô modro szôdz
Scynô wszëtek zemsci chlëch
Jidze południca
W wietwiach wiszni studnie dech
Zarô będze kręck
Zaszemarzi wkolębruje
W zôtór szmërgnie czôrny węps
Ukoceli nieba dzél . . .

W bôlach chiże czuc je obgrómk
Dzeuse splotłë winc z karwiónków
Ten za smudziem odewstałi
Cygnie waju ciéj loszcz w wodę
Cëż to za niekara
W dwiercie sę kragani Ona

BUSZNYM

Bëlë buszny.
Bucha to plaskatô bëła:
naji biôtci ë dokôze
są łabędzem jiwrem,
terô wjiedno będze jôchim.
Ë ze spiewą „Naji stróně",
zamikelë na reciążek
swé tczëwôrtné trëmë.
Przez reskinę zazyrelë:
gdzyż té karna niedolepnëch
charłężników bez pastuszów
bez nëch stróżów spôdkowiznë,
poskrzą sę z woruszciem,
w chtërnym istamantné
czernikowe łudzygrosze?
Jejich kaszëbstwo to ochëbstwo.

Unuzlany w perebusach
bukwitniôci, młodi szpôci,
zrazu z wikszą górą niżlë wiadłem,
cządnikowim czółnem „Kaszëb",
werbli w gduńscié ë kaszëbscié swiatë.

Szczerk to nie bił jejich dokôze
Szczerk to nie je jejich tuzneci.
Dôwno oprzestali bëc szczigłęcem.
Dzysô piestrzeń z kotwią Swiętopołka,
biôtkowników na palôrze stôwiô.
Po Bôbiónkach sę rozlegô:
Ë waji, ë naji dokôze,
mdą cesnięté stegną mëgów
w snôtci kamień nieba.
Chtos do wiadło na żôliszczu.
„Otrok starków mowë strzegł"

BIBLIOTEKA PUBLICZNA
im. Aleksandra Łoćudy
84-239 BOLSZEWO
ul. Leśna 36
GMINY WEJHEROWO

Spis rzeczy

Kole Wdzydzciégo 5
Z ukôzci 6
Pospodlé brzadē 7
Pomión czasów 8
Czase stolemów 9
Westrzód dôci 10
Bôłtowi switk 11
Nad Mariacciem 12
Krijamny môl 13
x x x. 15
Wanoga 16
Darénk dlô Sztôłtnika 17
Rzmē Piôsznicē 19
Strēszk 21
Stowarzóny 22
Południca 23
Busznym 25

Projekt okładki i przerywniki
Janina Śpiewak-Stryjec

Redakcja
Izabella Trojanowska

Wydawca
Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie Oddział Miejski w Gdańsku

Druk Gdańskie Zakłady Papiernicze Drukarnia w Sopocie
zam. nr 204 nakład 800 egz. O-1 **Cena zł 30,—**

Cena zł 30,–

Biblioteka Publiczna Gminy Wejherowo
im. Aleksandra Labudy w Bolszewie
10046337